

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 431/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitostí v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 S 155/09 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 9/2013, ako aj vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžo 9/2013 z 10. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. júna 2013 doručená sťažnosť M. B. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitostí v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 S 155/09 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžso 9/2013, ako aj vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžso 9/2013 z 10. apríla 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžso 9/2013 konal najvyšší súd o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 S 155/09 z 27. januára 2012 vydanému v konaní o správnej žalobe sťažovateľky, ktorou sa podľa V. časti Občianskeho súdneho poriadku domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia Ú. (ďalej len „správny orgán“) č. PV 101/06764/2008/R z 18. júna 2009.

Prvostupňovým rozhodnutím správneho orgánu č. PV 101/06764/2008 zo 6. februára 2009 bolo rozhodnuté, že sťažovateľke ako platiteľovi poistného v zmysle zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o zdravotnom poistení“) účinného od 1. januára 2005 vznikol podľa § 19 ods. 11 tohto zákona na základe ročného zúčtovania zdravotného poistenia za rok 2005 nedoplatok v sume 77,17 €. Predmetné rozhodnutie bolo správnym orgánom potvrdené v druhostupňovom konaní jeho rozhodnutím č. PV 101/06764/2008/R z 18. júna 2009 a následne boli tieto rozhodnutia ako súladné so zákonom potvrdené aj krajským súdom a najvyšším súdom.

V sťažnosti podanej ústavnému súdu sťažovateľka vyjadruje nespokojnosť s napádaným rozsudkom najvyššieho súdu, ktorý považuje za nezákonný, pričom jej argumentácia je v podstate založená na jej presvedčení, že ak zamestnanec odvádzal riadne v priebehu celého roka za každý kalendárny mesiac preddavky na verejné zdravotné poistenie v zákonnej výške, zákonite mu pri ročnom zúčtovaní tohto poistného na verejné zdravotné poistenie nemôže vzniknúť nedoplatok, tak ako to nastalo v jej prípade; uvedený

stav mal odobriť aj najvyšší súd. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vyčíta nejasnosti v ním používanej terminológii, ktorá nie je podľa jej názoru v súlade s terminológiou používanou zákonodarcom v zákone o zdravotnom poistení (napr. použitie pojmu „pohyblivé príjmy“), ako aj to, že podľa sťažovateľky najvyšší súd nezohľadnil napr. jej námietku o podľa nej nesprávnom určení vymeriavacieho základu pre účely ročného vyúčtovania poistného na verejné zdravotné poistenie za rok 2005, pretože podľa sťažovateľky najvyšší súd nezohľadnil prechodné ustanovenie § 31 ods. 7 zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. septembra 2005, podľa ktorého vymeriavací základ zamestnanca na účely ročného zúčtovania poistného za rok 2005 za kalendárne mesiace roku 2005 do účinnosti tohto zákona sa určí podľa doterajších predpisov a za kalendárne mesiace roku 2005 od účinnosti tohto zákona sa určí podľa tohto zákona. Podľa sťažovateľky tak mal najvyšší súd priznať opodstatnenosť jej námietke, podľa ktorej mali byť pre účely ročného zúčtovania poistného na verejné zdravotné poistenie za rok 2005 vypočítané dva vymeriavacie základy, a to jeden za obdobie od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005 a druhý oddelene za obdobie od 1. septembra 2005 do 31. decembra 2005, takže z tohto hľadiska sú závery najvyššieho súdu, ktorý pojednáva iba o jednom vymeriavacom základe, podľa sťažovateľky tiež nezákonné, a teda protiústavné. Podľa ďalšej námietky sťažovateľky sa najvyšší súd neadekvátne a arbitrárne vysporiadal aj s jej námietkou týkajúcou sa slovného spojenia v uvádzacej vete § 13 ods. 1 zákona o zdravotnom poistení, podľa ktorého „... ak ďalej nie je ustanovené inak...“, tak vymeriavacím základom zamestnanca je príjem v rozhodujúcom období, ktorý podlieha dani z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu. Podľa sťažovateľky však „... práve, že inak...“ od uvedeného je upravené v § 16 ods. 8 písm. a) a d) zákona o zdravotnom poistení, s čím sa najvyšší súd tiež podľa sťažovateľky nevysporiadal. Okrem toho sťažovateľka namietala aj nepreskúmateľnosť a netransparentnosť jej ročného zúčtovania poistného za rok 2005 vyhotoveného jej zamestnávateľom, ktoré ona nemohla ovplyvniť, čo mal najvyšší súd tiež prehliadnúť a mal sa obmedziť iba na posúdenie správnosti konečného výpočtu z tohto zúčtovania.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Najvyšší súd sa nezaoberal ani mojimi námietkami... kde som namietala, že ročné zúčtovanie poistného nie je totožné s ročným zúčtovaním dane z príjmov a argumentovala

som diametrálne odlišným legislatívnym nastavením, pri ktorom v systéme verejného zdravotného poistenia preddavok poistného je v príslušnom kalendárnom mesiaci limitovaný príjmom (vymeriavacím základom) najviac vo výške trojnásobku priemernej mesačnej mzdy a v daňovom systéme preddavok na daň je z celého príjmu, t. j. nelimitovaného zdaniteľného príjmu vyplateného za príslušný kalendárny mesiac. Akceptáciou aplikačnej praxe ú. napriek rozdielnej legislatíve sa najvyšší súd bez akéhokolvek odôvodnenia stotožnil so zavedením rovnakej aplikačnej praxe ako pri ročnom zúčtovaní dane z príjmu, nekonštatoval však ani irelevantnosť mojej právnej argumentácie a nevysporiadal sa s ňou adekvátne a preskúmateľne, čím podľa môjho názoru porušil moje právo na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 ústavy.

Najvyšší súd sa nezaoberal ani mojou námietkou v odvolaní proti rozsudku krajského súdu (9, strana), že 36-násobok priemernej mesačnej mzdy nie je podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky suma 517140 Sk (17 169,90 eur), ktorá sa použila ako základ na vykonanie ročného zúčtovania, ale z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva SR za rok 2003 (kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu, t. j. roku 2005) vo výške 476,80 eur/14364,10 Sk; odvodený 36-násobok vychádza vo výške 517106 Sk/17164,80 eur. Keďže aj najvyšší súd si osvojil názor správneho orgánu a krajského súdu, že ročné zúčtovanie sa vykonáva len zo súčtu príjmov a súčtu preddavkov poistenca v rozhodujúcom období, rozdiel v 36-násobku priemernej mesačnej mzdy je zrejmý a potvrdzuje moje tvrdenie, že ročné zúčtovanie nebolo možné ani v prvom roku po jeho zavedení vykonávať bez toho, aby bolo preskúmateľné. Absencia odôvodnenia tejto argumentácie, ktoré by jasne a zrozumiteľne dalo odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, je podľa môjho názoru porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. ...

... Takto nastavenou aplikačnou praxou poistencovi - zamestnancovi, za ktorého ročné zúčtovanie vykonal jeho zamestnávateľ, sa odňalo právo preskúmať takéto ročné zúčtovanie z dôvodu absencie údajov o jednotlivých vymeriavacích základoch za všetky kalendárne mesiace, výške jednotlivých zaplatených preddavkov na poistné, výške preddavku poistného za všetky príslušné kalendárne mesiace, ktorý bol poistenec povinný odvieť na základe výsledku ročného zúčtovania poistného, a ďalších skutočností rozhodujúcich na vykonanie ročného zúčtovania poistného. ...

Z takto zavedenej aplikačnej praxe jasne vyplýva, že nedoplatok možno zistiť len z vymeriavacieho základu a rozdielu preddavku poistného určeného z tohto vymeriavacieho základu a zo skutočnej sumy zaplateného preddavku poistného. Keďže ročné zúčtovanie je za celý kalendárny rok, výška nedoplatku musí byť uvedená za ten kalendárny mesiac, v ktorom uhradený preddavok bol v nižšej sume ako mal byť uhradený podľa zákona, t. j. vznikol nedoplatok. Ak bol vymeriavací základ za príslušný kalendárny mesiac limitovaný trojnásobkom priemernej mesačnej mzdy, a preddavok poistného bol uhradený z tejto limitovanej maximálnej výšky vymeriavacieho základu, potom za príslušný kalendárny mesiac nemohol vzniknúť žiadny nedoplatok.

A moje tvrdenie, že mi nevznikol žiadny nedoplatok z ročného zúčtovania, sa dá preskúmať len vtedy, ak výkaz nedoplatkov obsahuje všetky údaje podľa stavu účtu platiteľa poistného k 31. decembru 2005 vychádzajúceho z údajov vykázaných platiteľom poistného za každý kalendárny mesiac, vrátane rozpisu výšky nedoplatkov a porovná sa, či nedoplatok bol uhradený v správnej výške alebo v nižšej výške ako zákon prikazuje. V mojom prípade však boli preddavky poistného za júl a november uhradené z maximálneho vymeriavacieho základu limitovaného trojnásobkom priemernej mesačnej mzdy, preto za uvedené kalendárne mesiace nemohol vzniknúť nedoplatok a výsledkom ročného zúčtovania poistného nemohol by nedoplatok z tohto dôvodu. ...

... Ak chcel zákonodarca, aby sa poistné platilo zo všetkých príjmov, potom nemal limitovať výšku preddavku poistného trojnásobkom priemernej mesačnej mzdy za príslušný kalendárny mesiac, ako je to v prípade platenia dane z príjmu, ale mal zaviazat' zdravotnú poisťovňu po vykonaní ročného zúčtovania prípadný preplatok platiteľovi vrátiť.

Tento príliš formalistický prístup k výkladu práva podľa môjho názoru vedie k zjavnej nespravodlivosti a nemal by sa tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení, pretože ak je raz obmedzená výška vymeriavacieho základu za kalendárny mesiac na trojnásobok priemernej mesačnej mzdy, potom nemožno poistenca, keď už svoje príjmy spotreboval, nútiť k úhrade nedoplatkov, ktoré on sám nezavinil, a nedoplatok vznikol len z tejto príčiny. Za škody, ktoré spôsobil niekto iný, nemôže predsa niešť zodpovednosť platiteľ (zamestnávateľ a zamestnanec), ktorým bolo uložením povinnosti vnútené nejaké konanie, ktoré však je následne označené ako chybné konanie vyvolávajúce dôsledok v podobe vzniku nedoplatku na poistnom v jeho ročnom zúčtovaní. Tento dôsledok spôsobil priamo zákonodarca, teda štát. “

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžso/9/2013 zo dňa 10. apríla 2013 bolo porušené.

Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave pri rozhodovaní o žalobe - preskúmaní zákonnosti rozhodnutia Ú. zo dňa 4. augusta 2009 bolo porušené.

Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pri rozhodovaní o odvolaní proti rozsudku krajského súdu zo dňa 26. marca 2012 bolo porušené.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžso/9/2013 zo dňa 10. apríla 2013 sa zrušuje a vracia na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva vzhľadom na dĺžku konania vo veci samej, predmet sporu a zhodnotenie aktivity krajského súdu a najvyššieho súdu, ako aj aplikáciu zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur, ktoré je Krajský súd v Bratislave je povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu a finančné zadosťučinenie vo výške 100 eur, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania ústavného súdu bolo preskúmanie, či postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 S 155/09 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 9/2013 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj preskúmanie, či rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžo 9/2013 z 10. apríla 2013 došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 S 155/09 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 9/2013

V súvislosti so sťažovateľkou namietaným porušením základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v prvom rade podotýka, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľky, t. j. návrhom výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľka domáha v petite svojej sťažnosti. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľka domáha v petite svojej sťažnosti, pričom v smere namietaného porušenia základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je petit jej sťažnosti v podstate nevykonateľný, pretože v ňom sťažovateľka síce uviedla, že porušenie týchto svojich práv napáda v príčinnej súvislosti s postupom krajského súdu a postupom najvyššieho súdu, avšak neoznačila, postupom v ktorom konkrétnom nimi vedenom konaní k ich porušeniu malo dôjsť. Aj napriek uvedenému však ústavný súd v snahe vyhnúť sa prílišnému formalizmu pri posudzovaní sťažnosti a najmä s ohľadom na potrebu zabezpečenia materiálnoprávnej ochrany práv fyzických osôb zohľadnil toto pochybenie sťažovateľky, ktorá nie je v tomto konaní zastúpená advokátom, a dedukujúc z odôvodnenia jej sťažnosti a z jej príloh vyhodnotil namietané porušenie označených práv sťažovateľky v príčinnej súvislosti s postupom krajského súdu v konaní vedenom od sp. zn. 4 S 155/09 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 9/2013.

V súlade so svojou judikatúrou (II. ÚS 32/00, I. ÚS 29/02, IV. ÚS 61/03, II. ÚS 298/06, II. ÚS 250/09) ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy len vtedy, ak bola sťažnosť na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tom čase ešte trvalo.

Sťažnosť na postup krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 S 155/09 a postup najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 9/2013 bola ústavnému súdu doručená 7. júna 2013 (na poštovú prepravu podaná 5. júna 2013), t. j. po tom, keď už krajský súd 27. januára 2012 a najvyšší súd 10. apríla 2013 vyhlásili vo veci samej svoje meritórne rozhodnutia (rozsudky). Takže v čase podania sťažnosti ústavnému súdu už ani krajský súd a ani najvyšší súd nemohli ovplyvniť plynulosť priebehu konania, a teda ani porušiť označené práva sťažovateľky, pretože vyhlásením rozsudku vo veci samej krajský

súd, ako aj najvyšší súd vykonali v rámci svojej kompetencie či už prvostupňového správneho súdu (krajský súd) alebo v rámci kompetencie odvolacieho správneho súdu (najvyšší súd) všetky im zákonom predpokladané a dovolené úkony na odstránenie právnej neistoty sťažovateľky. Ďalšie úkony alebo postupy už ani krajský súd, ani najvyšší súd v tomto štádiu (po vyhlásení a doručení meritórnych rozsudkov) nemohli vykonávať, a preto bolo treba vec posudzovať so zreteľom na čl. 2 ods. 2 ústavy ako vec, v ktorej ústavná úloha označených súdov pri odstraňovaní právnej neistoty skončila vyhlásením rozhodnutia vo veci samej pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

Zjavne neopodstatneným návrhom je návrh, ktorým sa namieta taký postup orgánu verejnej moci, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namieta, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval označené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

Tento skutkový stav bol so zreteľom na obsah sťažnosti, ako aj s prihliadnutím na zmysel a účel ustanovenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote základom pre záver ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľky v tejto časti už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V súvislosti s touto časťou sťažnosti ústavný súd ešte nad rámec poznamenáva, že sťažovateľka nepreukázala, či pred podaním sťažnosti ústavnému súdu v súvislosti so zjednaním nápravy ňou tvrdeného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v napádanom postupe krajského súdu alebo najvyššieho súdu využila všetky jej dostupné prostriedky, ktoré v zmysle svojej judikatúry ústavný súd považuje za účinné prostriedky nápravy namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Špecifickosť sťažnosti podanej ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy totiž spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že za takýto účinný prostriedok nápravy, ktorého využitie predchádza podaniu sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, považuje sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi všeobecného súdu [podľa § 3 ods. 7 a § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)]. V tejto súvislosti ústavný súd už viackrát rozhodol (napr. I. ÚS 21/99, I. ÚS 20/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám urobil nápravu a odstránil protiprávny stav zapríčinený nesprávnym postupom alebo svojou nečinnosťou. Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorej predmetom je namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, koná iba za predpokladu, že sťažovateľ preukáže, že využil označené právne prostriedky podľa zákona o súdoch (§ 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde), avšak ich využitím nedosiahol účinnú nápravu namietaného porušenia označených práv.

2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžso 9/2013 z 10. apríla 2013

V súvislosti so sťažovateľkou napádaným rozsudkom najvyššieho súdu ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

Najvyšší súd svoj rozsudok odôvodnil takto:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal rozhodnutia žalovaného a rozsudok krajského súdu v rozsahu odvolania a v medziach žaloby, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O. s. p. a jednomyseľne dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu nie je možné vyhovieť.

V prejednávanej veci je predmetom sporu otázka, či žalovaný rozhodol v súlade so zákonom, keď potvrdil rozhodnutie Ú. o tom, že žalobcovi ako platiteľovi poistného vznikol nedoplatok ročného zúčtovania poistného za rok 2005 vo výške 77,17 €, ktorý za neho odviedol zamestnávateľ v zmysle ustanovenia § 19 ods. 11 zákona č. 580/2004 Z. z. Námiety, ktorými žalobca v odvolaní spochybňuje rozsudok krajského súdu, boli v zásade zhodné s námietkami, ktoré žalobca uplatňoval už v konaní na súde prvého stupňa. Podľa názoru najvyššieho súdu už správne orgány a následne aj krajský súd ako súd prvého

stupňa sa s týmito námietkami žalobcu vysporiadali, pričom odvolací súd už vyslovenú argumentáciu považuje za relevantnú, výstižnú a dostatočnú.

Skutkový stav, z ktorého rozhodnutia vychádzali, nebol v konaní sporným; nebolo sporné, že žalobca dosiahol v roku 2005 v mesiacoch júl a november príjem prevyšujúci maximálny vymeriavací základ, t. j. 43 095 Sk, preto mu vznikla povinnosť vykonať a podať ročné zúčtovanie poistného za rok 2005 z dôvodu tzv. pohyblivých príjmov v zmysle § 19 ods. 1 písm. c/ zákona. Rovnako nebolo sporné, že nakoľko príjem žalobcu za rok 2005 podliehajúci dani z príjmu dosiahol 526 548 Sk; pre výpočet poistného bol použitý maximálny vymeriavací základ 517 140 Sk, z čoho 4 % predstavujú 20 686 Sk a po odpočítaní úhrnu preddavkov vo výške 18 361 Sk je nedoplatok poistného 2 325 Sk/77,17 €, ktorý bol zamestnávateľ v zmysle § 19 ods. 11 zákona č. 580/2004 Z. z. povinný odviest'.

Správne orgány, ale najmä krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia podrobne vyargumentoval, vrátane citácie relevantných právnych predpisov, prečo žalobe žalobcu na určenie, že mu nevznikol nedoplatok z ročného zúčtovania poistného za rok 2005 vo výške 77,17 € (2 325 Sk), nebolo možné vyhovieť. Odvolací súd sa s jeho právnym názorom stotožňuje a v zmysle § 219 ods. 2 O. s. p. konštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia, v podrobnostiach na ne odkazuje a iba na doplnenie, reagujúc na dôvody odvolania, uvádza nasledovné:

K námietke žalobcu, že krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nesprávne označil zdravotnú poisťovňu A., a. s. odvolací súd uvádza, že v rozhodnutí je táto poisťovňa označená niekoľko krát, ale iba v jednom prípade nesprávne, takže ide zjavne o zrejmu nesprávnosť, ktorá nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutia. Rovnako bez právneho významu na rozhodnutie sporu je námietka, že žalobca nepoukazoval na nesprávnu aplikačnú prax zamestnávateľa, ale správneho orgánu. K tvrdeniu žalobcu, že za mesiace júl a november roku 2005 mu nemohol vzniknúť nedoplatok na poistnom, pretože podľa § 16 ods. 8 písm. a) a d) zákona č. 580/2004 Z. z. výška preddavku na poistné zamestnanca a zamestnávateľa je najviac trojnásobok priemernej mesačnej mzdy určenej sadzbou poistného, pretože maximálny vymeriavací základ je obmedzený trojnásobkom priemernej mesačnej mzdy, sa už vyčerpávajúcim spôsobom vyjadril prvostupňový správny orgán, ktorý v odôvodnení svojho rozhodnutia o. i. uviedol, že toto ustanovenie rieši výšku preddavkov na poistné; pričom pre ročné zúčtovanie poistného treba vychádzať z vymeriavacieho základu., ktorý

upravuje ust. § 13 zákona; zákon nepozná „maximálny vymeriavací základ v kalendárnom mesiaci“, iba maximálny vymeriavací základ v kalendárnom roku, z ktorého sa určenou sadzbou vypočíta výška poistného. K tomu odvolací súd dodáva, že pokiaľ je v § 13 ods. 1 vymedzujúcim vymeriavací základ uvedený „ak ďalej nie je ustanovené inak“, „inak“ nemôže byť ustanovené v § 16, ktorý rieši preddavok na poistné.

Je pravdou, že krajský súd nie celkom správne citoval ustanovenie § 13 zákona, keďže pre danú vec je relevantné jeho znenie účinné jednak do 31. 08. 2005 a jednak znenie účinné od 01. 09. 2005 (v znení zákona č. 325/2005 Z. z., ktorý v ust. § 31 ods. 7 určil, že vymeriavací základ pre zamestnanca na účely ročného zúčtovania poistného za rok 2005 za kalendárne mesiace do 31.08.2005 sa určia podľa doterajších predpisov a za kalendárne mesiace od 01. 09. 2005 podľa tohto zákona), čo ale nemalo vplyv na správnosť jeho rozhodnutia, pretože relevantné ustanovenie § 13 ods. 1 písm. a) nebolo novelou významne dotknuté (u príjmu zamestnanca boli vypustené slová „za vykonanú prácu“).

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval rozhodnutie žalovaného za zákonné a preto napadnuté rozhodnutie krajského súdu ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. potvrdil v celom rozsahu.»

Z citovaného rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa vecne zaoberal aj námietkou sťažovateľky o nutnosti aplikácie prechodného ustanovenia § 31 ods. 7 zákona o zdravotnom poistení, podľa ktorého sa mal pre účely ročného zúčtovania na verejné zdravotné poistenie za rok 2005 určiť vymeriavací základ za obdobie od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005 podľa zákona o zdravotnom poistení v jeho znení účinnom do 31. augusta 2005 a za obdobie od 1. septembra 2005 do 31. decembra 2005 sa mal tento vymeriavací základ určiť podľa zákona o zdravotnom poistení v jeho znení účinnom od 1. septembra 2005, pričom najvyšší súd dospel k záveru, že predmetná legislatívna zmena nemala v konečnom dôsledku vplyv na výsledok ročného zúčtovania zdravotného poistenia sťažovateľky za rok 2005.

Podľa § 31 ods. 7 zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. septembra 2005 vymeriavací základ zamestnanca na účely ročného zúčtovania poistného za rok 2005 za kalendárne mesiace roku 2005 do účinnosti tohto zákona sa určí

podľa doterajších predpisov a za kalendárne mesiace roku 2005 od účinnosti tohto zákona sa určí podľa tohto zákona.

Podľa § 13 ods. 1 písm. a) zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom do 31. augusta 2005 vymeriavací základ zamestnanca je jeho príjem dosiahnutý v rozhodujúcom období, ktorým je, ak ďalej nie je ustanovené inak, príjem zamestnanca za vykonanú prácu, ktorý podlieha dani z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu.

Podľa § 13 ods. 8 písm. b) zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom do 31. augusta 2005 vymeriavací základ podľa odsekov 1 až 7 je najviac úhrn trojnásobkov priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu (ďalej len „priemerná mesačná mzda“), za všetky kalendárne mesiace rozhodujúceho obdobia, počas ktorých mal príslušný platiteľ poistného povinnosť platiť poistné.

Z citovaného znenia zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom do 31. augusta 2005 je zrejmé, že pre účely zúčtovania ročného poistného na rok 2005 bol pre zamestnanca (čo je aj prípad sťažovateľky, pozn.) podľa citovaného § 13 ods. 1 písm. a) vymeriavacím základom (od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005, pozn.) príjem zamestnanca podliehajúci dani z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu, ktorý dosiahol v „rozhodujúcom období“, pričom pre účely ročného zúčtovania je potrebné za túto premennú označenú ako „rozhodujúce obdobie“ samozrejme dosadiť kalendárny rok, keďže ide o ročné zúčtovanie, a nie osobitne každý jeden kalendárny mesiac, ako to požaduje sťažovateľka. Uvedené verifikoval aj samotný zákonodarca, keď v citovanom ustanovení § 13 ods. 8, ktorým stanovil minimálnu a maximálnu výšku vymeriavacieho základu pre účely ročného zúčtovania poistného, vychádza z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za kalendárny rok (nie za kalendárny mesiac, pozn.), ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu za všetky kalendárne mesiace rozhodujúceho obdobia (nie za jednotlivé mesiace rozhodujúceho obdobia, pozn.), počas ktorých mal príslušný platiteľ poistného povinnosť platiť poistné. Keďže v danom prípade bol rozhodujúcim

obdobím na ročné zúčtovanie poistného rok 2005, bola pre výpočet maximálnej výšky ročného vymeriavacieho základu rozhodujúca priemerná mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky v roku 2003, pretože toto je rok, ktorý dva roky predchádzal rozhodujúcemu obdobiu, t. j. roku 2005, pričom podľa zistenia Štatistického úradu Slovenskej republiky (ďalej aj „štatistický úrad“) v roku 2003 bola táto priemerná mzda v sume 14 365 Sk, takže podľa citovaného § 13 ods. 8 písm. b) zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom do 31. augusta 2005 maximálnym vymeriavacím základom pre ročné zúčtovanie poistného za rok 2005 v období od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005 bola suma 517 140 Sk (14 365 Sk x 3 x 12 mesiacov) tak, ako to na strane 5 svojho rozsudku uviedol aj najvyšší súd.

Podľa § 13 ods. 1 písm. a) zákon o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. septembra 2005 vymeriavací základ zamestnanca je jeho príjem dosiahnutý v rozhodujúcom období, ktorým je, ak ďalej nie je ustanovené inak, príjem zamestnanca, ktorý podlieha dani z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu.

Podľa § 13 ods. 9 písm. d) zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. septembra 2005 vymeriavací základ je podľa odsekov 1 až 8 najviac 36-násobok priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu (ďalej len „priemerná mesačná mzda“).

Aj z citovaného znenia zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. septembra 2005 je zrejmé, že pre účely zúčtovania ročného poistného za rok 2005 bol pre zamestnanca aj po 1. septembri 2005 podľa citovaného § 13 ods. 1 písm. a) vymeriavacím základom jeho príjem podliehajúci dani z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu, ktorý dosiahol v „rozhodujúcom období“, pričom pre účely ročného zúčtovania je potrebné za túto premennú označenú ako „rozhodujúce obdobie“ aj v tomto prípade opäť samozrejme dosadiť kalendárny rok. Súčasne aj v tomto prípade bolo potrebné pri určení maximálnej výšky vymeriavacieho základu vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej štatistickým úradom v roku 2003 (čo je, ako už bolo uvedené, suma 14 365 Sk), pretože toto bol rok, ktorý dva

roky predchádzal roku 2005, za ktorý bol zamestnanec povinný podať ročné zúčtovanie poisteného. Podľa § 13 ods. 9 písm. d) zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. septembra 2005 maximálnym vymeriavacím základom pre ročné zúčtovanie poistného za rok 2005 bola aj v období od 1. septembra 2005 do 31. decembra 2005 opäť suma 517 140 Sk (14 365 Sk x 36) tak, ako to opäť na strane 5 svojho rozsudku uviedol aj najvyšší súd.

Z uvedených zistení vyplýva, že záver najvyššieho súdu o tom, že novelizácia zákona o zdravotnom poistení v roku 2005 nemala podstatný vplyv na určenie maximálneho vymeriavacieho základu pre účely ročného zúčtovania na verejné zdravotné poistenie zamestnanca v roku 2005, nemožno považovať za svojvoľný, neopodstatnený a odporujúci zmyslu a účelu aplikovaných právnych noriem, takže z tohto pohľadu sú námietky sťažovateľky neopodstatnené.

Podľa ústavného súdu možno za ústavne akceptovateľné považovať aj stanovisko najvyššieho súdu k námietke sťažovateľky, podľa ktorej pri určení vymeriavacieho základu pre účely ročného zúčtovania poistného za rok 2005 nebol v § 13 ods. 1 zákona o zdravotnom poistení zohľadnený odkaz (zhmotnený v slovnom spojení „... ak ďalej nie je ustanovené inak...“, pozn.) na ustanovenie § 16 tohto zákona upravujúceho podľa sťažovateľky výnimky z pravidla, podľa ktorého by mali tvoriť vymeriavací základ pre ročné zúčtovanie poistného všetky zdaniteľné príjmy zamestnanca. Najvyšší súd považoval túto námietku sťažovateľky za nedôvodnú konštatujúc, že ustanovenie § 16 zákona o zdravotnom poistení upravuje problematiku preddavkov na verejné zdravotné poistenie, ktoré sa uhrádzajú mesačne, a nie problematiku ročného zúčtovania verejného zdravotného poistenia. Ústavný súd predmetnú argumentáciu najvyššieho súdu považuje sa odôvodnenú a ústavne udržateľnú.

Ústavný súd považuje za nedôvodnú aj námietku sťažovateľky o neústavnosti napádaného rozhodnutia najvyššieho súdu z dôvodu podľa nej používania slovných spojení, ktoré zákon o zdravotnom poistení explicitne nepozná, resp. ktoré tento zákon nedefinuje. V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že ak je na daný prípad aplikovaná relevantná právna norma ústavne akceptovateľným spôsobom, tak použitie zákonom nestotožnenej

terminológie, slovných spojení a jazykových zvrátov na objasnenie jej významu nemôže samo osebe znamenať porušenie základného práva a slobody účastníka konania.

V danom prípade neobstojí ani argumentácia sťažovateľky o netransparentnosti ročného zúčtovania poistného vyhotoveného jej zamestnávateľom, ktoré sťažovateľka podľa jej tvrdenia nemala možnosť ovplyvniť, či už z hľadiska správnosti tam uvádzaných údajov, a teda ani z hľadiska jeho výsledku. V súvislosti s uvedeným je totiž podstatné, že v rozhodnom období zákon o zdravotnom poistení ukladal povinnosť vyhotoviť a podať ročné zúčtovanie verejného zdravotného poistenia v prvom rade samotnému zamestnancovi, ktorému mal na tento účel zamestnávateľ poskytnúť všetky nevyhnutné údaje, takže sťažovateľka v prípade záujmu mala možnosť, ba vlastne povinnosť vypracovať si ročné zúčtovanie verejného zdravotného poistenia za rok 2005 v prvom rade sama, takže by mala dostatočný prehľad o jeho obsahu. Avšak v tomto prípade sťažovateľka využila zákonnú možnosť a o vyhotovenie predmetného ročného zúčtovania požiadala svojho zamestnávateľa, pričom údaje o svojich príjmoch musia byť sťažovateľke známe aj z výplatných pások, prípadne mala možnosť dožadovať sa aj u samotného zamestnávateľa potrebných dovysvetlení, resp. konkretizácie údajov, na ktorých bolo predmetné ročné zúčtovanie založené. Najvyšší súd, ktorého rozhodnutie je však v tomto konaní predmetom prieskumu, tento postup sťažovateľky a jej zamestnávateľa ovplyvniť nemohol.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03, II. ÚS 9/2013). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Podľa názoru ústavného súdu rozhodnutie najvyššieho súdu nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a takisto z neho nevyplýva taká aplikácia

všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorá by bola popretím jeho podstaty a zmyslu. Samotná skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neopodstatnenosti či arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. V dôsledku toho ústavný súd konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu spochybňovať závery napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, a preto nie je oprávnený a ani povinný jeho odôvodnenie nahrádzať svojím právnym názorom. Z uvedeného dôvodu bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia a úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľky (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažnosti, ktorými sa sťažovateľka domáhala ich priznania, už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2014